

Erdemes lenne megfontolni, hogy a koncentrációra „koncentrálva” lehetne-e valamiféle mindenki számára hasznosítható segédanyagot összeállítani.

Véleményem szerint a legjobb segédanyag egy újfajta, a koncentráción alapuló tananyagbeosztás lenne. A témakörök bevezetésében közölnénk a tananyagon, tanterven kívüli kapcsolatok lehetőségét: a témakörhöz tartozó ajánlott olvasmányokat, a szakköri vagy egyéb foglalkozások lehetséges témáit, tanulmányi kirándulások programjavaslatát stb. (Az első fejezet után közölt mellékletben az ilyen „háttér foglalkozások” hetedik osztályos tananyaghoz kapcsolódó lehetőségeit gyűjtöttem össze.)

Az egyes órák anyagával kapcsolatban közölnénk a különböző tantárgyakkal való koncentráció lehetőségeit, földrajz és más természettudományok, történelem, művészeti tárgyak (ének-zene és rajz) bontásában. Az itt felsorolt kapcsolatokat követné a tantárgyon belüli koncentráció lehetőségeit felsoroló nyelvi és irodalmi rész. Ennek a tanmenet-kiegészítő anyagnak egy lehetséges megoldását közlöm a mellékletben. A melléklet természetesen csak egy tananyagrészt dolgozhat fel itt, a hetedik osztályból Ady költészetének feldolgozását mutatom be. [4]

Végezetül a magam mentségére (vagy az utolsó szó jogán?) ... Az itt vázolt elképzeléseket olykor nem sikerült talán elég tömören megfogalmazni, máskor netán túl vázlatosan, elnagyoltan vettem fel néhány ötletet. Bizonyára van, ami vitatható, amivel nem teljesen értenek egyet kollégáim. Remélem mégis, hogy nem haszontalanul írtam le gondolataimat.

JEGYZETEK

- [1] *Szemere Gyula*: Jelző-e vagy állítmány. (Két Petőfi-sor mondattani elemzésének kérdéséhez.) Magyar Nyelvőr, 1959/4. *Bory István—Katona Piroska—Nagy J. Béla*: Jelző-e vagy állítmány? (Vita.) Magyar Nyelvőr, 1960/3.
- [2] Ady Endre Dózsa György unokája című versének elemzését ebből a szempontból végeztem el, s közölte ezt a Módszertani Közlemények 1987/3. száma, *A nyelvi struktúra szerepe egy vers értelmezésében* címmel.
- [3] *Irodalmi olvasókönyv az általános iskolák 8. osztálya számára* (Dobcsányi Ferenc), Tankönyvkiadó, Bp. — 124—129. l.
- [4] Ha egy ilyen segédanyagot elkészítenénk az egész felső tagozatra, olyan konkrét, kézzel fogható segítséget kaphatnának a tanárok, mint az általános iskolai műelemzéshez összeállított bibliográfia, dr. Popon János munkája. (Dr. P. J.: *Bibliográfia az ált. isk. 5—8. osztályában folyó irodalmi műelemzéshez*, Módszertani füzetek 1. Csongrád Megyei Tanács Pedagógiai Intézete.) Sajnos, csak 500 példányban jelent meg, holott ez országos terjesztésre alkalmas, igen használható, világos felépítésű munka.

TOLDI LÁSZLÓNE
Fűzfőgyártelep

Olvasás—megértés felmérése a felső tagozatban

Evek óta igen aggasztónak látom azt a jelenséget, amely az általános iskolát végzett, tehát „általános, alapműveltséggel rendelkező” ifjúságot fenyegeti további tanulmányai, élete során. Nevezetesen az ún. alapkészségek megszerzésének hiányáról, fogyatékos voltáról beszélek. Tehát helyesírási, olvasási, „tanulási” készségeiről.

Talán furcsának hat ez utóbbi megállapításom, hiszen a tanulási készségeket, ha nem szerezte meg a tanuló, vajon hogyan kaphatta meg a továbbtanulását megalapozó 8. osztályos eredményes bizonyítványát?! Ez valóban elgondolkodtató!!

De vizsgáljuk meg a kérdés másik oldalát is! Mit is értek én „tanulási készségen”, illetve annak hiányosságain?

— Mindenekelőtt az olvasási készségeknek egy olyan változatát, vagy inkább alkotórészét, amelyet az utóbbi időkben nem eléggé súlypontosítottunk: az olvasott szöveg megértését, illetve a megértés sebességét. Több mint tízéves magyartanári gyakorlatom alapján joggal mondhatom, e téren állóvízben maradtunk — sőt talán úgy is fogalmazhatok: a zavarosban halászunk. Rengeteg példa volt-van gyakorlatomban, amikor a többszörösen bukott tanuló gyönyörűen, kifejezően, folyékonyan olvas elsősre bármilyen kezébe adott szöveget, csak éppen fogalma sincs, mit olvas, csak falja a betűket, de gépiesen teszi; ugyan ez számára, mint egy sztereotípiá. Ugyanezt teszi délután is, amikor néma olvasással ugyan, de „tanulni” kezdi a szóbeli házi feladatát — földrajzot, történelmet, irodalmat, kémiát, fizikát... stb. Nem csoda hát, ha 3—4 órát, vagy még ennél is több időt tölt egy-egy tankönyv felett—mellett—alatt... csak éppen *nem tanul*. Más gyerekeknek 1—2 óra, vagy akár 20—30 perc is elegendő egy-egy „nehesebb” napra való felkészüléshez. Mennyivel boldogabb, sikerélményekkel teljesebb az ilyen diákok élete, mennyivel több szabadidejük marad a tanulás utáni szórakozásra, kikapcsolódásra, s nem utolsósorban mennyivel jobb a tanulmányi eredményük! Nekik bizonyára nem fog nagyobb „megpróbáltatást” jelenteni a középfokú tanintézetben való tanulás.

Még élénken él bennem hajdani fizikatanárom módszere, amellyel azokat is fellelkesítette, akik pedig nem túlzottan vonzódtak a fizika tantárgyhoz. Minden órán lehetőséget adott — óra végén — a tanultak összefoglalására egy-egy felelettel. „— Nézd át a tankönyvet, s a füzetbe írtakat!” — szokta volt mondogatni, majd néhány perccel múlva, aki akart, próbálkozhatott. Négyes-ötösnél rosszabb jegyet nem írt be a naplóba, csak kérésre. Azt hiszem, neki köszönhetem szöveglátó képességemet.

Ez hiányzik a ma diákjainak is, hiszen bejutva egy bármilyen oktatási intézménybe nyolcadik után, nem a kifejező olvasás készsége alapján méretetnek meg, s találtatnak könnyűnek. Persze nem tagadom ennek sem a fontosságát — bizonyos esetekben. De értelem nélkül?! Úgy nem!

Most panaszkodnom kellene, hogy — mint azt már milliószor megírták mindennél — nincs készségfejlesztési anyag a birtokunkban, amellyel dolgozhatnánk. Igaz, helyesírási, fogalmazási gyakorlási anyaggal se vagyunk valami fantasztikusan ellátva. Tavaly az alsó tagozatosoknak kiadott fogalmazási munkafüzet, az egyszerű eredmény volt! Kiváló gyakorlási anyag, szükséges lenne a felső tagozatos folytatása is!

Visszatérve az olvasásra-tanulásra: tulajdonképpen el lehetne gondolkodni azon is, hogy vajon csak a magyartanárok feladata-e az olvasás tanítása, olvastatás, értelmező, feladatmegoldó olvasás gyakoroltatása. Nem hiszem, hogy ne értenénk vele egyet, hogy mindannyiunk feladata ez. Annál is inkább állíthatom ezt, hiszen több munkaközösségi és nevelési értekezlet végkicsengése volt már ez. Az „én iskolámban” a legutóbbi alkalommal is ezzel zártunk. Csakhogy valahol mindig megáll az ügy, s a feledés homályába hullnak a csíráképes magok.

En azt vallom — ellentétben W. Lipmannel —, ugyanúgy gondolkodni is többféleképpen lehet. Persze, ha van mivel! — változatos gyakorlási, készségfejlesztési anyaggal. Bár valamennyien általános iskolai tanárok, tanítók átlagban ciklusonként 2—3 feladatlapot, feladatsort állítunk össze, sok-sok órát töltünk óráinkra való felkészüléssel, hiszen nincsenek kezünkben kidolgozott 6—8 változatú feladatgyűjtemények, (l. Albert József cikkét a Pedagógiai Szemle 1988. 1. számában a pedagógusok helyzetéről Veszprém megyében). Biztos kulcs, „partitúra” nélkül „bénák vagyunk”. Országosan!

— Ezen sopánkodásaim közepette jutottam arra az elhatározásra, mint iskolám

társadalomtudományi munkaközösség-vezetője, hogy készíték egy felmérési anyagot az olvasás értékelésére, az olvasott szöveg megértésének mérésére, hogy a helyzet ismeretében majd tovább bővítem azt készségfejlesztési, gyakorlati anyagokkal. Év elején tehát — október hónapban — a felső tagozatban minden osztályban, minden tanuló „felmértünk”, hol áll az olvasás-megértés terén. Az itt, általam közölt felmérési anyag alapján levontuk a következtetéseket annak hiányosságairól, hibáiról, s korrigálva azokat küldöm most el Önöknek, ha használható, hadd jusson el az érdekeltek kezébe. Területi munkaközösség-vezetőnk, s szakfelügyelőnk elégedetten vélekedett róla, helyeselte módszeremet, s novemberben néhány feladatlapomat (szöveggel és értékeléssel együtt) eljuttatta a terület minden iskolájába. Azóta túlvagyunk már néhány készségfejlesztési anyagon is. Elvégeztük. Persze, mint minden kísérletnek, ennek is csak a gyakorlatban derülnek ki értékei, hibái.

A felmérési szövegek:

5. osztály:

Mári, Sári, Juliska (orosz népmese)

6. osztály:

Csörsz árka (magyar népmonda)

7. osztály:

Kolozsvári Grandpierre Emil: Nyári gyönyörűségek (részlet az Eretnek esszék c. kötetéből)

8. osztály:

Váci Mihály: Azóta is így követem... (részlet a Toldi feltámadása c. elbeszéléskötetéből)

Feladatok:

5. osztály: Olvasd el figyelmesen az alábbi mesét! 5 perc áll rendelkezésedre, utána egy, a történettel kapcsolatos kérdés-, illetve feladatsort kapsz megoldásra.

6. osztály: Olvasd el figyelmesen az alábbi népmondát! 5 perc áll rendelkezésedre, utána egy, a történettel kapcsolatos kérdés-, illetve feladatsort kapsz megoldásra.

7. osztály: Olvasd el figyelmesen az alábbi részletet Kolozsvári G. Emil írásából! 10 perc áll rendelkezésedre, s utána egy, a történettel kapcsolatos kérdés-, illetve feladatsort kapsz megoldásra.

8. osztály: Olvasd el figyelmesen az alábbi részletet Váci Mihály elbeszéléséből! 15 perc áll rendelkezésedre, s utána egy, a történettel kapcsolatos kérdés-, illetve feladatsort kapsz megoldásra.

FELADATLAP: 5. OSZTÁLY

Felelj a következő kérdésekre!

1. Miért kellett megválni a hetyke legénynek szíve választottjaitól?

..... B

2. Hány évig volt távol a legény falujától?

..... C

3. Mit kívánt a legény Sárítól? Húzd alá a helyes választ!
sose nyúljon seprűhöz — folyton fészülködjön — kisujját se mártsa a mosogatódézsába B

4. Miért kívánt ilyeneket a legény a lányoktól?

.....

.....

5. Milyen tulajdonsággal jellemezte a legény Sárít és Márit, akik megtartották „ígéretüket”? A

..... A

6. Melyik tulajdonság melyik lányra jellemző? Írd a szavak alá!
keze, akár a liliom — borzas — eszes B

7. Mi lett Sárival és Márival a lagzi napjára? Húzd alá a helyes választ!
elfáradtak — megszégyenültek — takarítani kezdtek C

8. Mi történt a hetedik faluban?

..... C

9. Mi a mese tanulsága? Húzd alá a helyes választ!
Ne fogadjunk meg minden tanácsot. — Nem kell mindenki kívánságát teljesíteni. — Csak azt a kívánságot teljesítsük, amely nem értelmetlen, nem ellenkezik a józan ésszel. A

Elért eredmény pontértékben:

Bontva: A:

B:

C:

Az 5. osztályos olvasás-megértési feladatlap értékelése

Feldolgozási idő: 5 perc — gyengébb képességű, nehezebben olvasó tanulócsoportok esetében 5—10 percig növelhető a kidolgozás ideje. A feldolgozási időt mindig egységesen kell megállapítani!

Az olvasás-megértés mérése:

A kérdések közül az 1., 3., 6. a figyelmes olvasás mértékét vizsgálja, a 2., 7., 8. az emlékezést részletekre, adatokra, a 4., 5., 9. pedig a lényeg megragadását. A feladatlapon ezt betűjelzésekkel emeltem ki az egyes feladatok végén.

Betűjelek jelentése:

A: Lényeg megragadása

B: Figyelmes olvasás

C: Emlékezés részletekre, adatokra

A kérdésekre adott válaszok pontozásos értékelése:

1. kérdés: 10 pont
2. kérdés: 8 pont
3. kérdés: 15 pont
4. kérdés: 20 pont
5. kérdés: 8 pont
6. kérdés: 8 pont
7. kérdés: 8 pont
8. kérdés: 8 pont
9. kérdés: 15 pont

Összesen: 100 pont

Az egyes értékeket a válaszok minőségéhez mérten kell megállapítani, szükség esetén csökkenteni. Ha a tanuló teljesítménye nem érte el az 50%-ot, vagy az „A” jelzésű kérdésekre nem adott helyes választ, akkor adjuk vissza neki a meseszöveggel együtt, hogy javíthasson, hiszen nemcsak az egyoldalú mérés a célja vizsgálódásainknak.

Érdemjeggyel történő értékelés a pontozásos teljesítmény alapján:

- 0— 20 pont = 1
- 21— 40 pont = 2
- 41— 60 pont = 3
- 61— 80 pont = 4
- 81—100 pont = 5

FELADATLAP: 6. OSZTÁLY

Felelj a következő kérdésekre!

1. Milyen célból hívta meg Rád király Csörszöt a háborúba? Húzd alá a helyes választ!
el akarta foglalni szövetségesül barátot szeretett volna Csörsz országát **B**
2. Hol uralkodott Rád király?
..... **C**
3. Mely nép királya volt Csörsz?
..... **C**
4. Mit gondolsz, miért nevezte el a nép Rád király leányát Délibábnak?
..... **A**
5. Mi volt Rád király fortélyos válasza Csörsz leánykérő szavaira?
..... **B**
6. Mennyi idő telt el körülbelül az árok ásásának kezdetétől Csörsz haláláig?
..... **C**
7. Mi volt Csörsz bűne? Miért kellett megbűnhődnie a történet végén?
..... **A**

8. Mi történt Délibábbal, mikor vőlegénye halála hírért vette?

B

9. Mit kellett volna tennie Délibábnak és Csörsznek, mikor látták, hogy boldogságuknak sok-sok ezer ember szenvedése, fáradtsága az ára?

A

Elért eredmény pontértékben:

Bontva: A:

B:

C:

A 6. osztályos olvasás-megértési feladatlap értékelése:

Feldolgozási idő: 5—10 perc között állapítható meg, a tanulócsoporthoz képest arányosan.

A feladatlapok kiosztása előtt kerestessük ki a tanulókkal a Magyar értelmező kéziszótárból a *délibáb* címszót, s beszéljük meg velük annak 2. jelentését!

Az olvasás-megértés mérése:

A kérdések közül az 1., 5., 8. a figyelmes olvasás mértékét, a 4., 7., 9. a lényeg megragadását vizsgálja, a 2., 3., 6. pedig az emlékezést részletekre, adatokra. A feladatlapon ezt betűjelzésekkel emeltem ki az egyes feladatok végén.

Betűjelek jelentése:

A: Lényeg megragadása

B: Figyelmes olvasás

C: Emlékezés részletekre, adatokra

A kérdésekre adott válaszok pontozásos értékelése:

1. 10 pont

2. 10 pont

3. 8 pont

4. 20 pont

5. 15 pont

6. 7 pont

7. 10 pont

8. 5 pont

9. 15 pont

Összesen: 100 pont

Az egyes értékeket a válaszok minőségéhez mérten kell megállapítani, szükség esetén csökkenteni.

Ha a tanuló teljesítménye nem érte el az 50%-ot, vagy az „A” jelzésű kérdésekre nem adott helyes választ, akkor adjuk vissza neki a szöveggel együtt, hogy javíthasson, hiszen nemcsak az egyoldali mérés a célja vizsgálódásainknak.

Erdemjeggyel történő értékelés a pontozásos teljesítmény alapján:

0— 20 pont = 1
21— 40 pont = 2
41— 60 pont = 3
61— 80 pont = 4
81—100 pont = 5

FELADATLAP: 7. OSZTÁLY

Felelj a következő kérdésekre!

1. Hol szeretett Mária Terézia operát hallgatni?

..... C

2. Kinek az operáit szerette legjobban hallgatni?

..... C

3. Miért nem volt megfelelő az előadásokra a Várszínház?

Húzd alá a helyes választ!

mert rossz az akusztikája mert nem kapták meg mert a zenekar nem fért volna el B

4. Miért lehetünk büszkék ezekre az előadásokra?

.....
..... A

5. Mit tudtunk meg a sűgőről és a karmesterről?

..... B

6. Milyen külsőségekkel tették a rendezők ünnepélyessé az előadások hangulatát, hogyan idézték meg a XVIII. századot?

.....
.....
..... B

7. Miben volt kivétel a nagybűgös?

..... C

8. Milyen szerepet töltött be a Dominó együttes az előadásban?

.....
.....
..... A

9. Mit mondhatott volna Mária Terézia, ha jelen lett volna a Hilton-beli előadásokon?

..... A

Elért eredmény pontértékben:

Bontva: A:

B:

C:

A 7. osztályos olvasás-megértési feladatlap értékelése:

Feldolgozási idő: 10 perc

Az olvasás-megértés mérése:

A kérdések közül a 4., 8., 9. a lényeg megragadását, a 3., 5., 6. a figyelmes olvasás mértékét, az 1., 2., 7. pedig az emlékezés pontosságát vizsgálta a részletekre, adatokra. A feladatlapon ezt betűjelzésekkel emeltem ki az egyes feladatok végén.

Betűjelek jelentése:

A: Lényeg megragadása

B: Figyelmes olvasás

C: Emlékezés részletekre, adatokra

A kérdésekre adott válaszok pontozásos értékelése:

1. 5 pont

2. 5 pont

3. 10 pont

4. 20 pont

5. 15 pont

6. 20 pont

7. 5 pont

8. 10 pont

9. 10 pont

Összesen: 100 pont.

Az egyes értékeket a válaszok minőségéhez mérten kell megállapítani, szükség esetén csökkenteni.

Ha a tanuló teljesítménye nem érte el az 50%-ot, vagy az „A” jelzésű kérdésekre nem adott helyes választ, akkor adjuk vissza neki a szöveggel együtt, hogy javíthasson, hiszen nemcsak az egyoldalú mérés a célja vizsgálódásainknak.

Érdemjeggyel történő értékelés a pontozásos teljesítmény alapján:

0— 20 pont = 1

21— 40 pont = 2

41— 60 pont = 3

61— 80 pont = 4

81—100 pont = 5

FELADATLAP: 8. OSZTÁLY

Felelj a következő kérdésekkel

1. Kik és hova hurcolták a tizenhat—húszéves fiatalokat Magyarország keleti részeiről 1944-ben?

..... C

2. Szökése után mi adott vigasztalást a hazafelé igyekvő költőnek? Húzd alá a helyes választ!
hogyan láthatja hozzátartozóit a természet a falusi házak

B

3. Milyen hangszerhez hasonlítja Váci Mihály a Földet a háború után? Miért?

.....
.....
.....

A

4. Miért volt jelentős Nyíregyháza életében 1945. május 1.?

.....

B

5. Mi volt a költő apjának a foglalkozása?

.....

C

6. Miért nem állt be a felvonulók soraiba Váci Mihály? Húzd alá a helyes választ!

szégyellte gyűrött, viseltes ruháját nem volt vidám hangulatban nem értette, miért folyik a felvonulás

B

7. Miért volt béna a költő apjának a jobb keze és lába?

.....

C

8. Miért nem futott oda apjához Váci Mihály, hogy örömet szerezzen hazajöttével?

.....

A

9. Mit fejez ki az írás végén a következő mondat:
„Megy a Földet foglaló seregben.”?

.....

A

Elért eredmény pontértékben:

Bontva: A:

B:

C:

A 8. osztályos olvasás-megértési feladatlap értékelése:

Feldolgozási idő: 10 perc (gyengébb képességű tanulócsoportok esetében célszerű az időt megnövelni néhány perccel). A feldolgozási időt mindig egységesen kell megállapítani.

Az olvasás-megértés mérése:

A kérdések közül a 3., 8., 9. a lényeg megragadását, a 2., 4., 6. a figyelmes olvasás mértékét, az 1., 5., 7. pedig az emlékezés pontosságát vizsgálja a részletekre, adatokra. A feladatlapont ezt betűjelzésekkel emeltem ki az egyes feladatok végén.

Betűjelek jelentése:

A: Lényeg megragadása

B: Figyelmes olvasás

C: Emlékezés részletekre, adatokra

A kérdésekre adott válaszok pontozásos értékelése:

1. 10 pont
2. 8 pont
3. 20 pont
4. 8 pont
5. 4 pont
6. 10 pont
7. 5 pont
8. 20 pont
9. 15 pont

Összesen: 100 pont

Az egyes értékeket a válaszok minőségéhez mérten kell megállapítani, szükség esetén csökkenteni. Ha a tanuló teljesítménye nem érte el az 50%-ot, vagy az „A” jelzésű kérdésekre nem adott helyes választ, akkor adjuk vissza neki a szöveggel együtt, hogy javíthasson, hiszen nemcsak az egyoldalú mérés a célja vizsgálódásainknak.

Erdemjeggyel történő értékelés a pontozásos teljesítmény alapján:

- 0— 20 pont = 1
21— 40 pont = 2
41— 60 pont = 3
61— 80 pont = 4
81—100 pont = 5

Felmérésem diagnosztizáló jellegű volt. Hűen tükrözte az egységnyi idő alatt olvasott szöveg megértésének minőségi különbözőségeit, továbbá azt, hogy a szöveg és az olvasó közötti kommunikáció létrejött-e.

Kialakult így egy általánosítható, átfogóbb kép arról, milyen mértékben építhetünk pedagógiai munkánk során a tanulók önálló olvasására, a könyvekből szerezhető információk feldolgozásának képességére.

Az értékelés nyomán szerzett tapasztalataim közül most a felső tagozatot kezdő ötödik osztályosok, és a kilépő nyolcadikosok eredményeit elemzem. Ez időben két jelentős fordulópont, így az eredmények változásaiból lényeges következtetéseket vonhatunk le. Pl.: van-e, és mérhetően-szándékosan mekkora a fejlődés a két korcsoport olvasásmegértő készsége között? Az egyes kérdés vagy feladattípusok megoldásában észlelhető-e pozitív vagy negatív irányú tendencia? S végül: az országos és a nemzeti közti felmérések viszonylatában hol állunk eredményeinkkel?

Eredményeink elemzése:

SZÖVEGMEGÉRTÉS %-ban			
5. o.	44,7%	8. o.	61,1%
Feladattípusok megoldása százalékban:			
„A”	23		48,7
„B”	46		66,5
„C”	65,1		83,9

A lényeg megragadását vizsgáló „A” jelzésű kérdéseknél 25,7%-os, a „B” kérdés-csoportnál 20,5%-os, a „C” jelzésűeknél pedig 18,8%-os a fejlődés.

Összegezve: 21,4%-os teljesítménynövekedés mutatható ki az 5. és a 8. osztályosok mérési eredményei alapján.

Elgondolkodtató, hogy a lényegmegértés mennyire alacsony, hiszen nyolcadikra sem érte el az 50%-ot sem. („A” jelzésű kérdéscsoport.)

Feltűnően magas a részletek, apróbb adatok emlékezetben rögződésének mértéke, hiszen a mérési anyag egészében e ponton érte el a 8. osztály a legmagasabb szintet (83,9%-ot). Bár itt a legkisebb — felső tagozatos viszonylatban — a teljesítménynövekedés egyben.

Az „A” és „B” kérdéscsoport teljesítményemelkedése pedig megközelítően egyforma, átlagosan 23,1%-os. Ez nagyon minimálisnak tekinthető.

Báthory Zoltán „A pedagógiai értékelés I.” című módszertani füzetében (1987/88.) tájékoztat arról, hogy az IEA (az iskolai eredmények értékelésének nemzetközi társasága) 1970-ben végzett első pedagógiai vizsgálata során az olvasásmegértés mérését is célul tűzte ki, melynek negatív eredményei erőteljes visszhangot váltottak ki szakmai körökben. A szakemberek elsősorban tanításmódszertani változtatásokat mérlegeltek. Mindazonáltal az anyanyelvi, ezen belül az olvasástantervekben és a tanításmódszertanban nem történtek olyan lényeges változások, amelyek jelentős teljesítményjavuláshoz vezettek volna. 1980-ban a TOF—80 (OPI Tantervelméleti Osztály felmérése) keretében a 4. és 8. osztályosok körében vizsgálódtak a szakemberek. A még elfogadható alsó teljesítményküszöböt a 60%-os teljesítménynél szabták meg. (Meglehetősen liberálisan!) Az eredmények alapján összevetették azt a NAEP (Egyesült Államok-beli olvasásvizsgálat) eredményeivel (1980—84).

Az így közölt értékelő-vizonyító táblázathoz ezúttal hozzákapcsoltam a mi mérési eredményeinket is, hogy szemléletesebb képet adjon, s következtetéseim is nyilvánvalóbbá váljanak. („I” jelzés: Irinyi Ált. Isk. rövid.)

Tudásszint	A tanulók százaléka					
	TOF-80 4. o.	„I” 5. o.	TOF-80 8. o.	„I” 8. o.	NAEP-80 13 éves	NAEP-84 13 éves
80% felett	10	15,7	40	38,7	10,9	11,3
60—80%	33	30,5	40	37,2	48,4	49,0
60% alatt	57	53,8	20	24,1	40,7	39,7

Az eredmények elemző vizsgálata alapján elmondható, hogy — bár ez csekély vigasz — nem maradtunk el a nemzetközi átlagtól, de nem is szárnyaltuk azt túl számottevően.

A 4—5. osztályosok, illetve a nyolcadikosok és a 13 évesek közötti fejlettségi különbségek nem jelenthetnek — ez esetben — nagyobb időbeli eltolódást, hiszen a felmérést év elején végeztem mindkét korcsoportban. Így megközelítően hasonló érettségi szintet feltételezhetünk.

Bár az adatok, mint azt Báthory Zoltán is írja, „közvetlenül nem hasonlíthatók össze — legfeljebb a tendenciák”.

Ez a vizsgálati eredmény (vagy eredménytelenség) is azt sürgeti, bizonyítja, hogy nagy szükség van egy, az anyanyelvi tárgyakon túli „tantárgyközi olvasási tanterv” ké-

sztítésére, és/vagy az anyanyelvi tárgyak óraszámának emelésére a felső tagozatban. Ehhez a tények nyilvánvalóak ma már. A felmérések számát növelni felesleges lenne. A feladat a továbbiakban a készségfejlesztés, a gyakorlás! Tehát, a feladatlapokra, tesztekre, gyakorlóanyagok kidolgozására van szükség! S nem utolsósorban egy lojálisabb pedagógiai attitűd kialakítására a sikeres megvalósítás jegyében!

MÓKÁNÉ HALLÓK ZSUZSA
Miskolc

Könyvtári foglalkozás

A csillagok nyomában címmel

Könyvtárosi tapasztalataim szerint a mai fiatalok vonzódnak a természettudományok iránt. Különösen a csillagászat, a bolygók története érdekli őket. Ez az érdeklődés hajtja őket a sci-fi irodalom felé is. Szakkörömmel, könyvek segítségével, kutattunk, beszélgettünk e témáról. A szakkör tagjai 4—5. osztályos tanulók. A velük való foglalkozást adom most közre, hogy mások is hasznosíthassák.

A CSILLAGOK NYOMÁBAN

A foglalkozás menete:

Találjátok ki, hogy ezen a foglalkozáson miről fogunk beszélgetni!

Találós kérdések:

„Aranydiót gyűjt a hajnal
ezüstkosárba,
hogy az este felhordja majd
sötét padlására.”
(csillagok)

„Kék mezőben szép ezüstnyáj legelész,
közötte egy fényes pásztor heverész.
Nappal akármerre nézem, keresem,
nem tudok rájuk találni sohasem.
(Hold és a csillagok)

Nézzük meg, mit ír a Természettudományi Kislexikon a csillagokról! (184. old.)

Javaslom, hogy válasszuk foglalkozásunk mottójának Exupéry. A kis herceg című művéből a következő részletet.

Mottó:

„Az embereknek nem ugyanazt jelentik a csillagok. Akik úton járnak, azoknak vezetőül szolgálnak. Másoknak nem egyebek csöppnyi kis fénynél. Ám a tudósok számára megannyi probléma.”

(Antoine de Saint-Exupéry: A kis herceg)

Ha felnézünk az éjszakai égboltra, akkor úgy látjuk a csillagokat, mintha össze-vissza helyezkednének el az égbolton. Pedig nem így van. Ha jól megfigyeljük őket, láthatjuk, hogy az ég bizonyos részén több van belőlük. Egyesek erősebb fényűek, mások halványabbak.

— Választottatok-e már magatoknak csillagot?

Hallgassátok meg Petőfi Sándor A négyökrös szekér című versét, amelyben egy kislánnyal közösen választanak csillagot.

— A vers megbeszélése.

— Miért tartjuk szépnek a csillagokat?

— Tudjátok-e, mitől színesek a csillagok?

(S. Tóth László A csillagok országútja című könyv 9—10. oldal.)